

به نام خدا

اهمیت مطالعه در دانش آموزان: تأثیر بر اهمال کاری تحصیلی و خودتنظیمی

مولفان :

حسین ابراهیمی

محمدباقر ابراهیمی

علی حاجی حسینلو

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: ابراهیمی، حسین، ۱۳۵۹
عنوان و نام پدیدآور: اهمیت مطالعه در دانش آموزان: تأثیر بر اهمال کاری تحصیلی و خودتنظیمی /
مولفان حسین ابراهیمی، محمدباقر ابراهیمی، علی حاجی حسینلو.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۱۱ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۱۸۸-۹
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: دانش آموزان- مطالعه - اهمال کاری تحصیلی - خودتنظیمی
شناسه افزوده: ابراهیمی، محمدباقر، ۱۳۶۷
شناسه افزوده: حاجی حسینلو، علی، ۱۳۷۰
رده بندی کنگره: PN۲۱۵۲
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۶۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: اهمیت مطالعه در دانش آموزان: تأثیر بر اهمال کاری تحصیلی و خودتنظیمی
مولفان: حسین ابراهیمی - محمدباقر ابراهیمی - علی حاجی حسینلو
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زیر جلد
قیمت: ۱۱۱۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۱۸۸-۹
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

پیشگفتار.....	۷
فصل اول: کلیات پژوهشگری در دانش آموزان.....	۱۱
عوامل موثر در یاد گیری :.....	۱۲
راهبردهای مطالعه و یاد گیری.....	۱۳
روش مرور.....	۱۳
روش پرسیدن دو جانبه :.....	۱۴
فصل دوم: اهمالکاری دانش آموزان.....	۱۵
خودناتوانسازی.....	۱۵
اهمال کاری تحصیلی.....	۲۱
دلایل اهمال کاری تحصیلی.....	۲۳
توصیه‌هایی به معلمان برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان اهمال کار.....	۲۷
نظریه‌های مختلف در مورد اهمال کاری.....	۳۲
نظریه روان کاوی :.....	۳۲
نظریه رفتار گرایی :.....	۳۳
نظریه شناختی :.....	۳۳
انگیزش تحصیلی.....	۳۳
نظریات مطرح در زمینه انگیزش.....	۳۶
نظریه آلپورت :.....	۳۶
نظریه تقویت و انگیزش :.....	۳۷
نظریه مورای :.....	۳۷
نظریه مک کله‌لند :.....	۳۸
نظریه نیاز پیشرفت :.....	۳۸

۳۹ نظریه انتظار ارزش:
۴۰ نظریه خود ارزشی:
۴۰ نظریه خود کارآمدی:
۴۱ نظریه اسناد:
۴۲ نظریه انگیزش درونی و بیرونی:
۴۲ نظریه اهداف پیشرفت:
۴۳ نظریه خودتعیینی:
۴۴ انگیزش درونی:
۴۵ انگیزش بیرونی:
۴۷ فصل سوم: خودتنظیمی
۴۷ یادگیری خودتنظیمی (خودنظم داده شده):
۵۳ انواع خودتنظیمی:
۵۳ نظمدهی بیرونی:
۵۳ نظمدهی درونفکنی شده:
۵۴ فرایندهای خودتنظیمی:
۵۴ مدل‌های یادگیری خودتنظیمی:
۵۵ مدل پینتریج (۱۹۹۰):
۵۶ مدل زیمرمن (۱۹۸۶):
۵۷ چرخه‌ی یادگیری خودتنظیمی زیمرمن:
۵۸ مدل وین و هدوین (۱۹۹۸):
۵۹ مدل بوکارتز:
۶۰ مقایسه مدل‌ها:
۶۴ راهبردهای یادگیری خودتنظیمی:
۷۱ نظریه‌های یادگیری خودتنظیم:

۷۲نظریه کنشگر
۷۳نظریه پدیدارشناختی
۷۴نظریه بندورا
۷۵نظریه ویگوتسکی
۷۶نظریه پردازش اطلاعات (ساختارگرایی)
۷۷نظریه کارون و شیر
۹۹منابع و ماخذ

پیشگفتار

انسان اصالتاً موجودی است اجتماعی و وارث تمامی تجارب تاریخ زندگی گذشته همه نسل‌ها در همه عصرها است. تربیت ضرورت رشد حیات آدمی است و در سایه رشد قوای درونی است که استعدادها و عواطف انسان به کمال می‌رسد و شخصیت افراد شکل می‌گیرد. در باب اهمیت مطالعه و نقش آن در پرورش شخصیت افراد و رشد دانش و فرهنگ در جوامع بشری کتاب‌های متعددی صورت و مقالات بسیاری نگاشته و می‌شود. با این وجود هرچه در این زمینه گفته یا نوشته شود باز هم کم است و نیاز به مجالی بسیار گسترده و مطلبی بسیط تر دارد. اما به ضرورت باید به این نکته اشاره کرد یکی از راه‌های سنجش درجه تعالی فرهنگ و تمدن در جوامع و ملل مختلف میزان مطالعه و گرایش به کتاب و کتاب‌خوانی در میان آنهاست.

ایجاد عشق و علاقه به کتاب و کتاب‌خوانی از خانواده آغاز می‌گردد. به‌طور کلی از دیدگاه روان‌شناسان ثابت شده است که شخصیت و هویت کودک در قدم اول در خانواده شکل می‌گیرد. بنابراین به‌طور طبیعی والدین علاقمند به کتاب و مطالعه، فرزندان دوستدار کتاب و مطالعه خواهند داشت و عکس آن نیز صادق است. اکثر علما و دانشمندان در خانواده‌هایی رشد نموده‌اند که والدین آنها اهل مطالعه، پژوهش و تحقیق بوده‌اند و یا حداقل دوستدار و مشوق فرزندان خود در کسب علم و دانش بوده‌اند.

همچنین تجربه نشان می‌دهد در محیط‌هایی که از نظر سواد و فرهنگ عقب افتاده‌اند مشکل عمده خود والدین و توجیه نبودن آنان در مورد لزوم و اهمیت مطالعه فرزندان‌شان است زیرا کسانی که خود باسواد نیستند و یا احتمالاً سواد دارند اما به مطالعه عادت ندارند

به طور طبیعی نه به اهمیت مطالعه واقف هستند و نه اعتقادی به لزوم آن دارند و این مسئله در مورد کودکان آنها نیز اثرگذار می باشد. ۱

مرحله دوم آموزش در زندگی کودک در مدرسه شکل می گیرد پس در اولین سالهای آموزش در دبستان وظیفه اصلی این است که به ایشان روش های مطالعه و خواندن را بیاموزیم در سال های بالاتر درک مطلب و سپس تجزیه و تحلیل آن، برای مثال کاربرد اطلاعاتی که خوانده شده است در واقع مهمترین هدف آموزشگاهی در طی سال های تحصیلی این است که بیاموزند که چگونه دانش آموزان مشکلاتشان را با کمک اطلاعات در بزرگسالی حل کنند و به سواد خویش بیفزایند. ۲

چنانچه پیاژه ۲ در این باره می گوید: هدف اصلی آموزش و پرورش آفرینش است. آفرینش انسانهایی توانا برای انجام دادن کارهای نو، نه صرفاً تکرار آنچه پیشینیان انجام داده اند، انسانهایی که خلاق، نوآفرین و کاشفند. در نتیجه آموزش و پرورش بعنوان بزرگترین مجموعه آموزشی کشور می تواند برنامه ریزی دقیق و بلندمدت عشق و علاقه به کتاب و کتاب خوانی را در بین دانش آموزان تقویت کند و این معلمان و اساتید گرانقدرند که هم بعنوان الگوهای موفق علمی بشمار می روند و هم می توانند زمینه های گسترش فرهنگ کتاب خوانی و مطالعه و تحقیق را تعالی و استحکام بخشند. ۳

پس بیائیم بسیار جدی تر در زمینه مطالعه چاره اندیشی کنیم تا شعله شوقی را که در جان کودکان به مطالعه است را گسترش دهیم و ره آورد این نسل فردایی باشد بارور و شکوفا با انسانهایی که هیچ لذتی را با لذت مطالعه و دانستن معاوضه نمی کنند و مطالعه را قدم زدن در قلمرو آفتابی اندیشه ها و تنفس در فضای روح نواز گل زاران می بینند.

۱- رهگذر، رضا، ۱۳۷۰.

۲- احمدیه، ملک سیما، ۱۳۷۲.

۳- پیاژه

اصولاً یکی از مهمترین شاخص های توسعه و پیشرفت هر کشور در گرو توسعه علمی و فرهنگ می باشد وی تردید اساس رشد و پیشرفت در مطالعه و تحقیق و پژوهش نهفته شده است و کشوری توسعه یافته تر است که نرخ مطالعه و تحقیق در آن کشور بالاتر است. بنابراین اگر کشور ما هم بخواهد از قافله علم و پیشرفت تکنولوژی عقب نماند باید به بازسازی و اصلاح پایه های بنیادین این پیشرفت که همان انجام مطالعه و تحقیق و پژوهش است بپردازد و این نکته بر همگان روشن است که در برخی از کشورها از جمله ایران مطالعه و تحقیق نیاز به ایجاد بستر مناسب فرهنگی دارد و علی الاصول این زمینه فرهنگی را باید از دوره ابتدایی پایه گذاری نمود. اگر در این زمینه کوتاهی شود تا سال های سال ضعف مطالعه و پژوهش در جامعه ما باقی خواهد ماند و نتیجتاً از جهات فرهنگی و علمی و حتی مذهبی زیانهای جبران ناپذیری را باید متحمل شویم و ادامه این امر جامعه ما را به فقر فرهنگی مبتلا می نماید. پس بر ماست که از وضعیت موجود احساس نگرانی کنیم و با ایجاد حس مسئولیت به چاره اندیشی بپردازیم و فرهنگ مطالعه و گرایش به کتاب و کتابخوانی را در میان مردم و نسل نو جامعه علی الخصوص کودکان دبستانی پرورش دهیم.

فصل اول: کلیات پژوهشگری در دانش آموزان

ورود به عرصه آموزش و پرورش یا به عبارتی مدرسه به عنوان دومین جایگاه آموزشی و اجتماعی برای کودک است و آموزش و پرورش هم که خود بعنوان بزرگترین مرکز تعلیم و تربیت در کشور بشمار می رود، وظیفه خطیری در جهت بنیادین کردن پایه های آموزش به طریق اصولی تری را دارد که از آن جمله توجه بیشتر به امر مطالعه و تحقیق است که با برنامه ریزی صحیح و بلندمدت عشق و علاقه به مطالعه و انجام کارهای تحقیقی را در نسل ما بیدار کند. پس از ایجاد این عشق و علاقه به کتاب و کتاب خوانی در دانش آموزان آنها را با اهداف مطالعه و چگونگی و نقش مطالعه در توسعه و پیشرفت کشور به خوبی آشنا گرداند و این مسئولیت بزرگ به عهده معلمان ما به خصوص در دوره ابتدایی است. همانطور که روان شناسانی چون واتسون ۱ و جان لاک ۲ عقیده داشتند که «ذهن کودک مانند لوح سفیدی ۳ است که تجارب محیطی به راحتی بر آن نقش می بندد» ۴.

معلمان هم که در نقش الگوهای موفق علمی برای دانش آموزان می باشند، می توانند با آموزش روش های صحیح مطالعه و تحقیق بستر مناسبی در کلاس درس ایجاد کنند تا با این روش و بکارگیری آموخته ها در بزرگسالی راه را برای پیشرفت و توسعه در عرصه های مختلف در کشور بگشایند.

1 Watson

2 –John locke

3 –tabula rasa

۴- پارسا ، دکتر محمد ، ۱۳۷۴ .

تعریف یاد گیری: فرآیند یا فعل و انفعالی است که بر اثر تمرین، دگرگونی‌های تدریجی و نسبتاً پایداری را در رفتار موجود زنده پدید می‌آورد. این فرایند مانند ادراک کردن و تجربه‌های حسی و عینی به‌طور مستقیم محسوس و مشهود نیست، بلکه از دگرگونی‌های رفتاری برداشت و استنتاج می‌شود. فرهنگ و آموزش و پرورش هر ملتی در پرتو یادگیری شکل و نظم مشخصی به خود گرفته است در جهان امروز هر کشوری که نظام یادگیری و آموزش پیشرفته‌تری دارد نیرومندتر و کامیاب‌تر است.

عوامل موثر در یاد گیری :

رشد طبیعی: منظور رشد بدنی و روانی است.

زمینه معلوماتی: شاگرد هنگامی می‌تواند درس جدیدی را بیاموزد که زمینه آن را داشته باشد.

انگیزه: میل و رغبتی است که برای رسیدن به هدفی در فرد بوجود می‌آید شاگردی که انگیزه ای برای مطالعه ندارد به طور مسلم پیشرفت و موفقیتی نخواهد داشت.

توجه ۱: متمرکز ساختن حواس برای فهمیدن موضوع یادگیری است.

ادراک ۲: معنابخشیدن به محرک‌هایی است که به حواس ما می‌رسند.

پاداش ۳: یکی از عوامل موثر در یاد گیری است ، برای اینکه عادت مطلوب در فرد ایجاد می‌شود باید تقویت بی‌درنگ پس از ظهور محرک اعمال گردد و اگر در انجام آن تأخیر شود رابطه میان محرک و پاسخ گسسته می‌گردد.

1 attention

2 .perception

3 Reward

تنبیه ۴: از عوامل موثر در یادگیری بشمار می آید و به هر عمل یا رفتاری اطلاق می شود که دلسردی و ناخشنودی یادگیرنده را فراهم می آورد .

روش سراسری: یادگیری سراسری امؤثرتر از یادگیری بخشی یا پاره ای است.

تمرین: یادگیری نیاز به تمرین و تکرار فراوان دارد . زیرا بدون تمرین لازم یادگیری به صورت شایسته حاصل نمی شود.

راهبردهای مطالعه و یادگیری

- روش اس کیو ۴ آریا روش پس ختام

یکی از روشهای موفق بهبود مطالعه و یادگیری روش اس کیو ۴ آر یا روش پس ختام است (توماس و رابینسون ۱۹۷۹).

اس کیو ۴ آر از حروف اول شش مرحله آن تشکیل یافته است: ۱- خواندن اجمالی یا پیش خوانی ۲- سوال کردن ۳- خواندن ۴- تفکر ۵- از حفظ گفتن ۶- مرور کردن

روش مرور

روش جدید تر مطالعه و یادگیری روش مرور نام دارد . (دانسرو ۱۹۸۵) مردر از حروف اول شش مرحله آن تشکیل یافته است.

۱- حال وهوا ۲- درک وفهم ۳- یاد آوری ۴- کشف وهضم ۵- بسط و گسترش ۶- مرور و پاسخ دادن

= روش مشارکتی : باهم مطالعه کردن یکی از روشهای شناخته شده و مؤثر یادگیری در میان دانش آموزان ودانشجویان بوده است در این روش یاد گیرندگان به صورت دونفری باهم کار می کنند به نوبت خلاصه مطالبی را که می خوانند برای هم می گویند.

روش پرسیدن دو جانبه :

روش دیگری که به افزایش سطح فراشناخت وبه بهبود روش مطالعه کمک می کند روش پرسیدن دو جانبه یا پرسیدن متقابل است این روش را ماترو (۱۹۷۹) ابداع کرده است این روش وسیله ای است که به کمک آن طرح سوال از جانب یادگیرندگان افزایش می یابد.

- تحقیق عبارت است از یک عمل منظم که در نتیجه آن پاسخ هایی برای سوالهای موردنظر و مطرح شده در موضوع تحقیق بدست می آید. این چنین پاسخ ها ممکن است کلی و ذهنی، نظیر یافته های تحقیقات بنیادی یا برعکس قابل لمس و ویژه مانند یافته های تحقیقات کاربردی باشد که در هر حال محقق سعی دارد حقایقی را آشکار کند و بر اساس تعبیر و تفسیر این حقایق به دانشی نودست یابد. در حوزه آموزش و پرورش ما از تحقیق درامدرک و شناخت بهتر فرد ، درک و شناخت بهتر روال آموزش و یاد گیری و خلاصه، جهت یافتن شرایطی که در آن، این روال (آموزش و یادگیری) به بهترین وجه به ثمر می رسد، استفاده می کنیم .

فصل دوم: اهمال کاری دانش آموزان

خودناتوان سازی

واژه‌ای است که از سال ۱۹۶۰ در منابع روان‌شناسی مورد توجه قرار گرفته است. برگلاس و جونز از پیشگامان این حوزه، خودناتوان‌سازی را یک رفتار یا انتخاب مجموعه‌ای از عملکرد تعریف کردند. آنان نظر دادند که افراد تلاش می‌کنند تا شرایط رفتارشان را طوری تنظیم کنند که اگر عملکردشان ضعیف باشد، این شرایط پیش از فقدان توانایی و ارزشمندی به‌عنوان عملکرد ضعیف جلوه نماید. به‌عبارت دیگر، افراد مجموعه‌ای از راهبردها را به‌کار می‌گیرند تا به‌عنوان قربانیان شرایط و نه ناتوان به آنها نگریسته شود. برگلاس و جونز این راهبردها را خودناتوان‌سازی نامیدند زیرا استفاده از آنها ممکن است به تضعیف عملکرد بی‌انجامد. راهبردهای خودناتوان‌سازی آن شرایط پیش‌آیندی هستند که افراد فراهم می‌سازند به این امید که جانشین عواملی شوند که در آینده ممکن است شایستگی آنان را مورد تردید قرار دهد. آرمانی آن است که افراد این شرایط را در عوامل بیرونی جست‌وجو کنند نه در عوامل درونی. به‌نظر برگلاس و جونز خودناتوان‌سازی عبارت است از هر عمل یا زمینه عملی که به فرد امکان می‌دهد تا شکست را به عوامل بیرونی (بهانه) و موفقیت را (به منظور کسب افتخار) به عوامل درونی نسبت دهد. انواع مختلفی از رفتارها و احساسات هستند که به‌عنوان راهبردها یا عوامل خودناتوان‌ساز شناخته شده‌اند از قبیل مصرف دارو (برگلاس و جونز، ۱۹۷۸)، مصرف الکل (برگلاس و جونز، ۱۹۷۸؛ تاکر ۲ و همکاران، ۱۹۸۱)، کم‌آموزی (برگلاس و جونز، ۱۹۷۸)، اضطراب امتحان (هریس و

1. Berglas & Jones

2. Taker